

DECLARAȚIA COALIȚIEI CIVICE PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

Observații intermediare la jumătatea campaniei pentru alegerile parlamentare 2025

Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte (CALC), platformă a organizațiilor societății civile care de peste două decenii monitorizează procesele electorale din Republica Moldova, reafirmă angajamentul său față de respectarea standardelor internaționale în materie de alegeri libere, corecte și incluzive, promovate de OSCE/ODIHR și Consiliul Europei.

În virtutea mandatului său - fundamentat pe principiile legalității, transparenței, tratamentului egal al actorilor politici și respectului pentru drepturile fundamentale - CALC prezintă această declarație intermediară la jumătatea campaniei pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025.

Documentul sintetizează constatările factuale ale organizațiilor membre și oferă o imagine echilibrată a progreselor și vulnerabilităților identificate până în prezent.

Contextul general al campaniei

Organizarea scrutinului pentru Legislatura a XII-a se desfășoară, în linii generale, într-un cadru legal și instituțional consolidat împotriva corupției electorale și a ingerinței străine în procesul electoral. În același timp, reziliența democratică a instituțiilor și a societății este testată de factori interni și externi. Persistă riscuri majore, precum manipularea informațională coordonată din exterior, utilizarea resurselor financiare netransparente și tentativele de corupere a alegătorilor.

Notăm că mobilizarea instituțională pentru protejarea integrității procesului electoral, așa cum prevede Articolul 28 al Codului electoral, este mai vizibilă ca în scrutinele precedente, iar cooperarea inter-instituțională s-a intensificat, oferind premise pentru un cadru mai solid de apărare a alegerilor. Persistența interferențelor externe, însă, reclamă vigilență constantă și adaptarea rapidă a mecanismelor de răspuns pentru a garanta că scrutinul are loc în limitele statului de drept și cu respectarea voinței alegătorilor.

Cadrul legal și aplicarea acestuia

Alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 se desfășoară în baza Codului electoral intrat în vigoare la 1 ianuarie 2023, în premieră aplicat pentru scrutinul parlamentar. Perioada premergătoare scrutinului a fost marcată de numeroase modificări legislative, inclusiv în 2025, operate atât asupra Codului electoral, cât și asupra legislației conexe (Legea partidelor politice, Codul contravențional, Codul penal, etc.). Acestea au introdus elemente noi, care înăspresc sancțiunile pentru corupția electorală, au redus termenele de intervenție în cauzele de corupție electorală și consolidează instrumentele de prevenire a finanțării politice ilegale. În mod special putem evidenția extinderea votului prin corespondență în alte patru state, alături de verificarea mai riguroasă a eligibilității formațiunilor politice - inclusiv a celor „succesore” - aspecte care pot contribui la creșterea accesibilității, integrității și transparenței competiției electorale.

Totuși, unele modificări au fost operate relativ aproape de campanie, afectând percepția asupra stabilității regulilor. Deciziile privind înregistrarea unor competitori motivate pe informații confidențiale ridică semne de întrebare asupra transparenței și pot alimenta neîncrederea

coalita civică pentru alegeri libere și corecte

publică într-un context deja fragil. Rămâne de urmărit modul în care instanțele vor asigura o aplicare uniformă și previzibilă a noilor prevederi referitoare la partidele „succesoare”.

Deși noul cadru legal este, în linii mari, mai robust decât în scrutinele anterioare și stabilește mai multe bariere împotriva practicilor abuzive, este esențial să urmărim modul în care acesta va fi implementat. Respectarea statului de drept și aplicarea nediscriminatorie a normelor constituie condiții fundamentale pentru credibilitatea procesului electoral. În același timp, trebuie să recunoaștem că legea, chiar îmbunătățită, nu oferă o protecție deplină împotriva tuturor vulnerabilităților, iar riscurile legate de finanțarea ilegală, manipularea informațională și tentativele de corupere persistă și pot afecta în continuare integritatea competiției.

Performanța principalelor instituții electorale

Comisia Electorală Centrală (CEC) își exercită atribuțiile în componentă deplină, cu ședințe publice și transmitere online, iar publicarea actelor subsecvente și a sesizărilor primite reprezintă un pas important în direcția transparenței. Inspectoratul General al Poliției (IGP) s-a afirmat ca instituție mai fermă în documentarea rapidă a faptelor contravenționale, iar coordonarea dintre CEC, IGP, Procuratură, Consiliul Audiovizualului și Serviciul Informații și Securitate (SIS) este vizibil mai eficientă. Mesajele de auto-limitare transmise de cultele religioase privind neimplicarea în campania electorală constituie, la rândul lor, un semnal pozitiv.

Cu toate acestea, aplicarea uniformă a legii pe întreg teritoriul țării rămâne o provocare. Au fost semnalate diferențe de tratament în gestionarea adunărilor publice și în sancționarea utilizării resurselor administrative. Lipsa unor reacții prompte și motivate unitar poate afecta percepția de imparțialitate.

Finanțarea campaniei și corupția electorală

Regimul de raportare și control financiar al partidelor politice a devenit mai strict, iar deciziile de limitare a accesului la competiția electorală pentru formațiunile care nu respectă standardele de transparență confirmă un angajament mai ferm al CEC pentru integritatea procesului electoral.

În pofida acestora, constatăm apariția unor scheme tot mai sofisticate de corupție electorală care sunt mai dificil de documentat având ramificații externe: mobilizare remunerată la proteste, utilizarea aplicațiilor de mesagerie criptate pentru coordonări și transferuri financiare netransparente, simulări de plăți și colectări ilegale de date personale. Comunicarea politică intensă desfășurată înainte de campanie, finanțată din surse a căror raportare este amânată, creează un dezechilibru concurențial și reduce transparența. Totodată, implicarea „părților terțe” în activitățile de campanie, alături de o lipsă a reglementării acestora, sporește riscul utilizării mijloacelor financiare netransparente și limitează eficiența mecanismelor de control.

Justiția în an electoral

Observăm un progres în mecanismele de justiție electorală, unde cauzele cu relevanță electorală sunt prioritizate, instanțele au pronunțat primele condamnări definitive pentru finanțare ilegală, iar competențele contravenționale preluate de IGP permit reacții mai rapide la coruperea alegătorilor. Aceste semnale sunt importante pentru descurajarea corupției electorale. Totodată, controlul judecătoresc asupra hotărârilor CEC asigură un cadru de protecție suplimentară a dreptului de a candida.

În paralel, însă, decizii neuniforme, inclusiv revizuirea unei soluții de către Curtea Supremă de Justiție, generează instabilitate jurisprudențială și slăbesc încrederea publică.

Mass-media și rețelele sociale

Cadrul legal național rămâne marcat de o serie de lacune în ceea ce privește reglementarea eficientă a tuturor tipurilor de media. Deși legislația electorală dictează entităților mediatice de orice tip principii generale privind reflectarea alegerilor, instituțiile media scrise și, în special cele online, sunt în afara unui sistem de monitorizare eficient, spre deosebire de posturile TV și de radio tradiționale, aflate în vizorul Consiliului Audiovizualului (CA). În luna mai 2025, CA a sancționat, în premieră, un furnizor neliniar pentru difuzarea publicității politice mascate într-un program audiovizual de știri publicat online.

Autoritățile au actualizat legislația audiovizuală, transpunând standardele UE pentru platformele media neliniare și consolidând regulile privind reflectarea campaniei electorale de către mass-media. Aceste modificări urmăresc să asigure mai multă claritate, echitate și transparență în prezentarea concurenților electorali și în gestionarea conținutului audiovizual. Impactul real al reformelor depinde însă de implementarea lor consecventă și nediscriminatorie.

Majoritatea posturilor de televiziune din Republica Moldova au reflectat campania electorală cu abateri de la Regulamentul CEC privind reflectarea alegerilor de către mass-media, fiind semnalate și cazuri de nerespectare a prevederilor Codului Serviciilor Media Audiovizuale. Unele instituții media au reflectat în știri și emisiuni majoritatea concurenților electorali, în timp ce altele s-au axat preponderent pe activitatea instituțiilor electorale, limitând astfel accesul publicului la informații despre activități de campanie. În anumite cazuri a fost remarcat partizanat politic față de unii concurenți.

În această campanie se remarcă utilizarea intensă a platformelor online, inclusiv a rețelelor sociale, de către partide și candidați, pentru distribuirea informațiilor, organizarea de întâlniri cu alegătorii și mobilizare, aceste materiale servind deseori drept surse pentru mass-media tradiționale. Monitorizările societății civile indică asupra unor derapaje și riscuri legate de discursul politic și de utilizarea resurselor online, precum discursul polarizant, apropiat de instigare la ură, campanii de dezinformare și distribuirea de falsuri menite să submineze încrederea în instituții.

Discursul de ură și atacurile asupra societății civile

Monitorizările indică o intensificare a discursului de ură și a limbajului discriminatoriu, precum și utilizarea retoricii violente de către unii actori politici. Incidentele de intimidare a jurnaliștilor, observatorilor și activiștilor civici sunt inacceptabile într-o democrație funcțională și trebuie sancționate prompt. Climatul electoral trebuie să rămână deschis și sigur pentru toți cei implicați în proces.

Incluziunea procesului electoral

Extinderea cu 30% a numărului de secții de votare peste hotare și implementarea votului prin corespondență reprezintă pași concreți pentru consolidarea dreptului de vot al cetățenilor aflați în afara țării. Progrese se observă și în accesibilizarea secțiilor de vot pentru persoanele cu dizabilități, precum și în respectarea cotei de gen și a regulilor de poziționare pe liste, ceea ce a dus la o creștere a numărului de candidate.

Cu toate acestea, persistă decalaje privind plasarea femeilor pe poziții eligibile, stereotipurile de gen continuă să afecteze participarea egală, iar reducerea numărului de secții pentru alegătorii din stânga Nistrului, deși motivată de considerente de securitate și dinamică negativă a

participării la scrutinele anterioare, riscă să fie percepută ca o restrângere disproporționată a accesului la vot dacă nu este însoțită de o comunicare publică solidă.

Recomandări pentru perioada rămasă până la alegeri

CALC încurajează autoritățile, instituțiile, mass-media, concurenții electorali și cetățenii să contribuie activ la consolidarea climatului democratic și la protejarea integrității scrutinului:

1. **Autorități:** să aplice legea unitar și previzibil, să comunice public criteriile deciziilor sensibile, să sancționeze ferm utilizarea resurselor administrative, corupția electorală și distribuirea ilegală de conținut.
2. **Instanțe:** să mențină celeritatea și să uniformizeze jurisprudența, protejând drepturile fundamentale și evitând deciziile contradictorii.
3. **Concurenți electorali:** să renunțe la limbajul violent, la mobilizările plătite și la dezinformare; să respecte normele de finanțare și marcare a publicității.
4. **Mass-media și platforme online:** să marcheze transparent conținutul politic, să respecte standardele editoriale și să protejeze sursele jurnalistice.
5. **Observatori și ONG-uri:** să continue monitorizarea riguroasă și comunicarea echilibrată a constatărilor.
6. **Cetățeni:** să se informeze din surse credibile, să sesizeze neregulile și să participe la vot.

CALC va continua să monitorizeze procesul electoral până la finalizarea scrutinului și va reveni cu o declarație finală după ziua alegerilor.

Resurse ale membrilor Coaliției civice pentru Alegeri Libere și Corecte

1. Promo-Lex
 - a. [Raportul nr. 1. Misiunea Promo-LEX de Observare a alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025.](#)
 - b. [Raportul nr. 2. Misiunea Promo-LEX de Observarea a alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025.](#)
 - c. [Raportul nr. 3. Misiunea Promo-LEX de Observare a alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025.](#)
2. Asociația ADEPT
 - a. [Notă Analitică ADEPT privind secțiile de votare peste hotare la alegerile parlamentare 2025](#)
 - b. [Notă Analitică ADEPT. Secții de votare pentru cetățenii din stânga Nistrului](#)
 - c. [Declarația CALC privind incidentul de intimidare a unui observator](#)
 - d. Site-ul www.alegeri.md
3. Centrul pentru Jurnalism Independent
 - a. [Raport nr.1 / 29 august – 5 septembrie 2025. Monitorizarea mass-media în campania electorală pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025.](#)
4. Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
 - a. [Radiografia scrutinului parlamentar 2025: Studiul detaliat care arată cum sunt reprezentate femeile și bărbații pe listele electorale](#)
5. Asociația Presei Independente
 - a. [Inițiativa pentru Parlament Curat](#)
6. Alianța Infonet
 - a. [Evaluarea națională a accesibilității secțiilor de votare realizate în anul 2025 de Alianța INFONET](#)

Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte este o entitate permanentă, benevolă, constituită din organizații obștești din Republica Moldova. Misiunea Coaliției este de a contribui la dezvoltarea democrației în Republica Moldova prin promovarea și desfășurarea alegerilor libere și corecte în conformitate cu standardele ODIHR (OSCE), ale Consiliului Europei și a instituțiilor specializate afiliate acestuia.

www.alegeliber.md